

НИКОЛА БОАЛО

ИЗ „ПОЕТИЧНО ИЗКУСТВО“

Превод от френски: Пенчо Симов, 1978

chitanka.info

ПЕСЕН ПЪРВА

Напразно за Парнас мечтае ден след ден
писачът, щом съвсем от дарба е лишен.
Не чувствува ли той душата си обзета
от порива могъщ и тайнствен на поета,
ще си остане в плен на своя дух дребнав.
За него Феб е глух, а пък Пегас — болнав.

О вие, със души разпалени, които
по този път трънлив вървите упорито,
повярвайте, не е на гениалност знак,
че римите безспир ви блазнят пак и пак.
Започвайте едва ако сте преценили
грижливо за какво ще ви достигнат сили.

В природата цъфти от дарби цял букет,
но само по една се пада на поет.
Един ще изрази със стих любов голяма,
а друг ще порази целта си с епиграма.
Малерб ще възкреси геройски летопис,
Ракан ще създаде идилия с Филис.
Но щом умът е в плен на жар самолюбива,
от мними дарби все напразно се опива.

Тъй някой си, познат, че драскал със Фаре
куплети във едно парижко кабаре,
по път неподходящ се устреми към слава —
реши, че Мойсей ще може да възпява;
египтяните той последва тъй добре,
че се удави с тях в дълбокото море.

При всякакъв сюжет потребно е да има
съзвучие докрай на замисъл и рима.
Напразно във вражда изглеждат отстриани —

робиня тя е, с дълг да му се подчини.
Стреми ли се умът към нея с будност жива,
привиква с лекота подир да я открива.
На разума властта за да се въдвори,
съвсем не пречи тя, помага му дори.
Но щом я подценят, бунтува се и бяга —
да я догонва той принуден е веднага.
На смисъла докрай служете — той би бил
украса най-добра за бляскавия стил.

У повечето днес мечтите са такива,
че пътят им далеч от правдата отива.
Позор е, според тях, да изразиш в слова
неща, които друг би мислил след това.
Фалшиви труфила, това са — оставете
в Италия със тях да блазнят умовете.
Към смисъл здрав безспир вървете, но човек
не бива да реши, че този път е лек.
Сгрешииш ли, гибелта ти е неотвратима —
един-единствен път към Истината има.
Ще срещнеш автор, тъй вживян в обекта свой,
че го следи докрай с подробности безброй.
Пристигне ли в дворец, описва ми каква е
фасадата, след туй излишно се мотае
по стълбища, върви по всеки коридор,
разхожда ме безкрай из вътрешния двор,
украсите брой в тържествените зали.
И колко ваян гипс, и колко астрагали!
Прескачам ред след ред — за да се отърва,
през парка най-подир измъквам се едва.
Отбягвайте това обилие безплодно,
в детайли да се свреш съвсем не е изгодно.
Излишното е все безсмислено, помни!
Добрият вкус е тук, за да го отстрани.
Без стегнат израз, знай, добър писател няма!
Отбягваш ли злина, не хлътвай в по-голяма.
Бе твърде мек, сега пък дращи този стих.

Неясен стана друг, като го съкратих.
Изглежда трети лек, но музата му — гола.
От буря се боиш, скалата те пробола...
Светът да ви цени, желаете, нали?
Не стойте все такъв, какъвто сте били.
От монотонността — макар и най-красива —
читателят накрай безпомощно заспива.
Такива има, знам, но кой ще ги чете?
Родени са затуй — да всяват скука те.
Щастлив е онзи, що владее струни много
и чийто стих звучи от весело до строго!
Такава книга с жар навсякъде четат
и купувач в „Барбен“ намира всеки път.
Каквато и да е сюжетната интрига,
пазете да не би до пошлост да се стига.
Яви се стил бурлеск, добрия вкус презря,
увлече с новостта на своята игра
и тривиалност взе в творбите да се тика,
Парнас си присвои на Халите езика.
И стихоплетът би желал да е прочут —
видяхме Аполон във дрехите на шут.
Простря се тази страст навред като зараза,
духовник, буржоа и принц не се отказа
да пише — всеки бе със почитател свой,
за всекиго четци изникваха безброй.
Обаче най-подир на Двора наш додеа
екстравагантността — отвърнал се от нея,
успя да различи спонтанен от простак
и върна пошлостта в провинцията пак.
От своите творби чистете тази плесен!
Последвайте Маро — стилът му е чудесен, —
бурлеска да ценят онези от Пон-Ньоф.
Но не търсете брод по пътя на Бребьоф:
Фарсала и светът да бъдат оглушени
със стон на планини от мъртви и ранени.
Да сте изкусно прост; бъдете горд и смел,
обаче не надут; забавен, но с предел.

*Пишете стих такъв, че да хареса много.
За ритъма да бди слухът ви трябва строго,
за смисъла в стиха внимавайте добре,
та в края на реда читателят да спре.*

*Пазете да не би, макар в моменти редки,
да сте събрали чифт от гласни — зли съседки.
Търсете всеки път съзвучен словоред,
неблагозвучността отбягвайте навред.
И най-възвишен стих, събрал предимства разни,
не би бил оценен, ушите щом подразни.*

*През първите лета на френския Парнас
приумицата бе господстваща у нас.
След безразборен низ слова звучеше рима,
без равен сричков брой и цезура да има.
И пръв Вийон успя в онези груби дни
римуваната реч с изкуство да смени.
Наскоро след това Маро запя балади
и триолети рой, и звучни маскаради,
рондата подчини на правила добри,
възможности безброй за римите откри.
Ронсар бе изразил желание едничко:
да сложи всичко в ред, ала обърка всичко
и въпреки това успехът му цъфтя.
Но музата му бе латинско-гръцка — тя
промяна доживя, която я отрече:
високопарността не е на мода вече.
Падението бе значително, и то
към сдържаност призва Депорт, а и Берто.
Накрай Малерб дойде — сред френските поети
какво е ритъм той в стиха си пръв усети,
че думите тежат на своите места,
показа и в стила наложи точността,
хареса го светът и скоро възприе го,
и ничий слух не би намерил грешка в него:*

слова се редят със вкус и занаят
не дръзва никой стих да встъпва в следващ ред.
От всички бе признат, дори и в днешно време
стреми се всеки пак за пример да го вземе.
Вървете със любов след този пръв стилист,
стремете се безспир към израза му чист.
В неясни думи щом се губи мисълта ви,
умът ми би желал накрай да изостави
безплодните слова — омръзва най-подир
да следваш автор, щом укрива се безспир.
А има умове, със мисли над които
надвисва все небе, от облаци закрито —
през тях не би пробил лъчът на точността.
Щом няма яснота във някоя идея,
стилът ще е мъгляв в зависимост от нея,
но изразът е чист, щом смислена е тя,
и думите човек намира с лекота.
Езика ни предраг особено пазете,
и в крайностите пак, че е свещен, помнете.
Напразен е звънът на мелодичен звук,
ако по смисъл той неподходящ е тук,
не мога да търпя простащина гръмлива,
или пък стих сакал зад було да се скрива.
Дори човек дарен със качества безброй,
в езика щом е слаб, писател лош е той.

Трудете се добре — ще е опасна грешка,
ако човек твори със бързина лудешка.
Безвкусица, а не находка ще е, щом,
избързвайки напред, римуваш тичешком.
Когато тих поток минава през засмяна,
обсипана с цветя и със треви поляна,
за мен е по-добър от ручей, завилнял
и буйно устремен през камъни и кал.
Полека бързайте, творението ново
и двадесети път оглеждайте сурово;
излъсквайте го все, добавяйте черти,

но най печели то, като се съкрати.
Сполуки тук и там не ще спасят творбата,
с досадни грешки щом е също тъй богата.
Потребно е и ред творецът да е дал —
със увод подходящ и подходящ финал;
изкуството с финес да бъде засияло
и частите добре да свързва в стройно цяло.
Не бива да страни от смисъла далеч
заради ярък звук изящната ви реч.

Треперите ли как светът ви преценява?
На себе си критик бъдете строг тогава.
Невежият е сам за себе си велик.
Приятелски съвет търсете в сгоден миг.
Приятелят би бил добър, ако напада
стила несполучлив без никаква пощада.
Високо ви ценят? Добре, обаче кой?
Приятел ли е ваш или ласкател той?
Двамина ви ценят, надсмива ви се трети.
Не слушайте хвалби, приемайте съвети!
Ласкателят реди похвали с пълнен глас,
дори единствен стих го хвърля във екстаз.
„Божествено!“ — твърди, вживява се така, че
подскача от възторг или от мъка плаче,
обсипва ви с безброй похвали всеки път...
Съвсем не е такъв на правдата гласът.

Приятелят добър не би пожалил сили
да ви посочи как и колко сте сгрешили.
Небрежност щом съзре, не би ви я простил
и би посочил път към по-изискан стил...
Надутите слова ще гони без остатък,
ще търси смисъл тук, а ритъм — по-нататък:
„Неясно е това, ей този израз тук
неточен е съвсем, сменете го със друг.“
Приятел щом е, той така ще ви говори.

Но често авторът за всяко нещо спори
и смята своя стих за тъй непогрешим,
че се обижда, щом за нещо го корим.
Посочват му: „Тук се губи мисълта ви.“
„Красив е този стих — защо да се поправи“ —
ще ви отвърне той. „Това е слабо, бих
го махнал...“ — „Как? Това е най-добрият стих!“
„Стилът ви тук е груб...“ — „Но всички
възхищава!“

Че винаги е прав, твърди със страст такава,
че щом го укорят за думичка една,
не би я променил на никаква цена.
А пък безспир твърди, че критиката тачи,
че чака съд от вас за всички неудачи.
Но клопка е това — създава повод той,
за да ви прочете безвкусици безброй,
Като ги дочете, отива си веднага,
самоопиянен, на други да дотяга.
Със автори-глупци е пълен този век,
но и четци глупци намерил би човек.
Освен че те гъмжат в провинцията, има
и в знатни домове тълпа неизброима.
Посредствени творби удостоява хор
от пламенни хвалби почти във всеки двор;
глупакът всеки път успява, знайте вие,
от по-голям глупак похвали да добие.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.